

Jerome D. Davis (red.), Danmark og Nordsøen. Bind 2: Olie og naturgas, København: Informations forlag, 1980. 208 sider, 85 kr.

Hvis der havde været en pris for aktualitet, burde Davis og hans medforfattere have haft den. Der er en særlig glæde ved at læse en bog om samfundsmæssige emner, når bogens indhold beskriver det, der foregår i virkeligheden simultant med læsningen. Men det er sjældent muligheden foreligger som her, hvor forfatterne fløjter op til anden halvleg af kampen om Nordsøens olie og gas, samtidig med at Poul Nielson, der har skrevet et kort forord til bogen, giver bolden op (det kan man kalde markedsføring).

Bogens store fortrin er dens blik for spillet. Især redegørelsen for DUCs interesser og sandsynlige reaktioner på krav fra staten virker overbevisende blandt andet fordi ræsonnementerne bygger på en god gennemgang af det historiske forløb, ligeledes må man konstatere, at Davis har været i stand til at forudse statens seneste udspil (eller er det omvendt?), hvilket ligeledes bygger på en meget grundig gennemgang af det hidtidige aftaleforløb.

Lad mig illustrere lidt af dette med forslaget om en søledning til transport af olie. Baggrunden for statens udspil med et forslag om etablering af en statslig søledning skal findes i naturgaskontrakten. Heri måtte staten nemlig begrænse sin mulighed for at beskutte gasindtægterne (for at få DUC til at acceptere en lavere pris), idet skatter formentligt (men der er visse fortolkningsproblemer) kan overvæltet i gasprisen. Staten har derfor i det mindste svækket sine muligheder for at få del i Nordsøgevinsterne via beskatning, eller med bogens formulering "Staten synes med andre ord at have opgivet at komme videre med beskatningsspørgsmålet, i hvert fald i første omgang".

En statslig søledning repræsenterer imidlertid et alternativ til beskatning. Det skyldes dels at søledningen giver monopol på olietransport med mulighed for at opkræve transportafgifter, der er større end transportomkostningerne, dels at denne monopolstilling kan udnyttes ved forhandlinger om leverancer fra nye fund. Selvom en sådan søledning måske kun kan skaffe staten en ret beskedent andel i Nordsømilliarden, repræsenterer det dog et brugbart alternativ til beskatning. Bogen analyserer meget kort forskellige tarifprincipper for søledningen og når til følgende konklusion: "Under disse omstændigheder er der al mulig grund til at tro, at staten med et fornuftigt udspil på søledningsområdet kan sikre sig en større andel i olie- og gasindtægterne. Tilbage står spørgsmålet om, hvorvidt dette udspil vil komme til at fungere. Hvis det skal lykkes, må der skabes folkelig forståelse for og opbakning bag disse bestræbelser" ... Dette afsnit læste jeg tilfældigvis samme dag som Knud Heinesen proklamerede regerin-

Jerome D. Davis (red.), Danmark og Nordsøen. Bind 2: Olie og naturgas, København: Informations forlag, 1980. 208 sider, 85 kr.

Hvis der havde været en pris for aktualitet, burde Davis og hans medforfattere have haft den. Der er en særlig glæde ved at læse en bog om samfundsmæssige emner, når bogens indhold beskriver det, der foregår i virkeligheden simultant med læsningen. Men det er sjældent muligheden foreligger som her, hvor forfatterne fløjter op til anden halvleg af kampen om Nordsøens olie og gas, samtidig med at Poul Nielson, der har skrevet et kort forord til bogen, giver bolden op (det kan man kalde markedsføring).

Bogens store fortrin er dens blik for spillet. Især redegørelsen for DUCs interesser og sandsynlige reaktioner på krav fra staten virker overbevisende blandt andet fordi ræsonnementerne bygger på en god gennemgang af det historiske forløb, ligeledes må man konstatere, at Davis har været i stand til at forudse statens seneste udspil (eller er det omvendt?), hvilket ligeledes bygger på en meget grundig gennemgang af det hidtidige aftaleforløb.

Lad mig illustrere lidt af dette med forslaget om en søledning til transport af olie. Baggrunden for statens udspil med et forslag om etablering af en statslig søledning skal findes i naturgaskontrakten. Heri måtte staten nemlig begrænse sin mulighed for at beskutte gasindtægterne (for at få DUC til at acceptere en lavere pris), idet skatter formentligt (men der er visse fortolkningsproblemer) kan overvæltet i gasprisen. Staten har derfor i det mindste svækket sine muligheder for at få del i Nordsøgevinsterne via beskatning, eller med bogens formulering "Staten synes med andre ord at have opgivet at komme videre med beskatningsspørgsmålet, i hvert fald i første omgang".

En statslig søledning repræsenterer imidlertid et alternativ til beskatning. Det skyldes dels at søledningen giver monopol på olietransport med mulighed for at opkræve transportafgifter, der er større end transportomkostningerne, dels at denne monopolstilling kan udnyttes ved forhandlinger om leverancer fra nye fund. Selvom en sådan søledning måske kun kan skaffe staten en ret beskedent andel i Nordsømilliarden, repræsenterer det dog et brugbart alternativ til beskatning. Bogen analyserer meget kort forskellige tarifprincipper for søledningen og når til følgende konklusion: "Under disse omstændigheder er der al mulig grund til at tro, at staten med et fornuftigt udspil på søledningsområdet kan sikre sig en større andel i olie- og gasindtægterne. Tilbage står spørgsmålet om, hvorvidt dette udspil vil komme til at fungere. Hvis det skal lykkes, må der skabes folkelig forståelse for og opbakning bag disse bestræbelser" ... Dette afsnit læste jeg tilfældigvis samme dag som Knud Heinesen proklamerede regerin-

gens vilje til at tage et valg på Nordsøspørgsmålet. Et sådant folketingsvalg kunne jo netop være et af midlerne til at skabe/afklare den folkelige opbakning.

Og nu til malurten. Det forhold at bogens anbefalinger let kan forveksles med Socialdemokratiets politik kunne naturligvis være udtryk for dette partis evne til at lade sig overbevise af gode og fornuftige argumenter. Det rører imidlertid ikke ved den (i hvert fald for en økonom) ubehagelige kendsgerning, at bogen, der prætenderer at være populærvidenskabelig, bygger på implicitte værdipræmisser i en grad, der gør den aldeles uvidenskabelig (men naturligvis er synspunkterne gode og fornuftige, hvis man har samme politiske ståsted som forfatterne). Ligeledes burde læseren efter min mening være advaret lidt mod alt for håndfaste fortolkninger af de mange tal og beregningsresultater, bogen i stor udstrækning har lån fra en af Davis' tidligere udgivelser. Disse beregninger må nødvendigvis i et vist omfang have karakter af et regneeksempel (hvad der ikke i sig selv er noget som helst formasteligt ved).

Det er desuden ret oplagt, at sikkerhedsproblemerne i Nordsøen og betalingsbalanceproblemet optager uforholdsmæssig meget plads i bogen, ligesom vanskelighederne som følge af gruppeforfatterskabet skinner tydeligt igennem i form af bratte kapitelovergange, forskelle i skrivestil o.l.

Kapitlet om betalingsbalancekonsekvenserne af Nordsøproduktionen forekommer rimeligt funderet på eksplicitte forudsætninger, omend nogle af disse forudsætninger er urealistiske (tiden, der er gået siden disse beregninger blev foretaget bærer dog en del af skylden for dette - blandt andet er forholdet mellem valutabesparelse på m^3 naturgas fra Nordsøen og prisen til DUC ændret ganske meget siden kontraktens indgåelse. Imidlertid bliver disse beregninger groft misfortolket i det sammenfattende kapitel 8, hvor der står: "... kapitel 6 redegjorde for den betydelige valutafordel, der opnås, hvis den danske olie og naturgas anvendes her i landet". Dette giver indtryk af, at disse valutafordele afhænger af, at energien bruges i Danmark. Dette er positivt forkert. I bedste fald er det ligegyldigt. I værste fald ville valutafordelen blive større ved salg til udlandet, dels fordi gasprisen måske ville være højere, dels og mere væsentligt, fordi staten i så fald havde bevaret sine beskatningsmuligheder intakte.

Disse kritiske bemærkninger skal dog ikke afholde nogen fra at læse bogen. Det er god underholdning at få forstand af - blot man selv kan sortere kendsgerninger fra synspunkter.

Og så skal man nok skynde sig. Anden halvleg kan slutte før man aner.

Jørgen Søndergaard